

Boekbeoordelingen

Stokebrand Janus 1787. Opkomst en ondergang van een achttiende-eeuws satirisch politiek-literair weekblad / Pieter van Wissing. Nijmegen: Vantilt, 2003; 608 p.

ISBN 90 75697 99 6 Prijs: € 34,90

De Katholieke Universiteit Nijmegen heeft in de afgelopen vier à vijf decennia een flinke steen bijgedragen aan de heropleving van de persgeschiedenis als historiografisch genre in Nederland. Vanuit Nijmegen werd door P. Buijnsters, G. Beekelaar, H. Bots, J. Hemels, A. Hanou, J. de Vet, O. Lankhorst en anderen waardevol pionierswerk verricht.

Een van hen, die zijn sporen reeds in 2001 heeft verdiend met een degelijk becommentarieerde uitgave van de *Zutphense Courant* (1783-1784), is P.W. van Wissing, stafmedewerker van het Gelders Archief te Arnhem. Van Wissing heeft ons in 2003 verrast met zijn aan de Katholieke Universiteit Nijmegen verdedigde dissertatie *Stokebrand Janus 1787. Opkomst en ondergang van een achttiende-eeuws satirisch politiek-literair weekblad*. Een aangename verrassing, want het betreft hier een vlot geschreven, mooi uitgegeven en prettig leesbaar werk over een van de meest opmerkelijke periodieken uit de Nederlandse persgeschiedenis.

Het optreden van *Janus* was kort maar krachtig. Het weekblad verscheen van 1 januari 1787 tot in de tweede helft van augustus 1787 en telde 35 reguliere afleveringen, drie zogeheten 'bastardnummers' en, als afscheid bij de opheffing van het blad, een 'Testament van *Janus*'. De relatief geringe omvang van het periodiek maakte het mogelijk het volledige blad in al zijn facetten te analyseren en Van Wissing heeft die mogelijkheid optimaal benut. Dit was verre van eenvoudig, aangezien het satirische blad vrijwel geheel bestaat uit ludieke maar tweehonderd jaar na dato vaak duistere spotternijen en absurdistische toespelingen op politieke gebeurtenissen en hoofdrolspelers uit de patriottentijd, die als cryptogrammen moesten worden ontcijferd.

Van Wissing begint zijn proefschrift met een inleidend hoofdstuk, waarin een satirisch opsporingsbericht, gericht tegen prins Willem V, en enige andere fragmenten uit *Janus* plus bijbehorend commentaar de lezer al meteen een goede eerste indruk geven van de schrijfstijl en bedoelingen van het blad. Hier maakt de lezer, wiens nieuwsgierigheid Van Wissing goed weet te

prikkelen, kennis met de twee mijlpalen in de vaderlandse geschiedenis waarop *Janus* teruggreep respectievelijk waarvan hijzelf deel uitmaakte: de oranje-revolutie van 1747-1748 en de patriottentijd (1780-1787). De auteur eindigt zijn inleiding met een korte, heldere uiteenzetting over de opzet van het eigen onderzoek.

In zijn tweede hoofdstuk laat de auteur ons nader kennismaken met de opkomst van de politieke partijpers uit de jaren 1781-1787 en het functioneren van die pers in de 'mediacratie' die de Republiek volgens hem in die jaren was. Uitvoerig bespreekt hij de belangrijkste patriotse en oranjegezinde persorganen en daarmee de pershistorische achtergrond waartegen *Janus* optrad.

Hoofdstuk 3 biedt de lezer een intrigerende kijk op de externe kenmerken van *Janus*, zoals de naamgeving, het motto en de indeling van het weekblad, het drukproces, de oplage en de distributie. Ook de doelgroep van het blad en vooral de uitgevers komen uitvoerig aan bod.

Hoofdstuk 4 bevat een gedegen onderzoek naar een van de meest brandende vragen rond *Janus*: wie waren de auteurs?

In zijn vijfde hoofdstuk trakteert Van Wissing zijn publiek op een even gemakkelijk als leerzaam lesje *Janus*-lezen, aan de hand van twee integraal opgenomen nummers. Vervolgens laat hij zijn lezers wat op adem komen via een originele vondst: een kort, informeel geschreven 'Intermezzo' met een onderhoudend portret van prins Willem V.

Na dit rustpunt volgt in hoofdstuk 6 een heldere analyse van *Janus*' politieke positie en van de door hem aangeprezen tactieken en actiemiddelen.

De literaire middelen die de redactie toepaste, zoals het gebruik van talloze spotnamen en een soms absurdistische opmaak, bijvoorbeeld met passages die achterstevoren zijn afgedrukt, komen aan bod in hoofdstuk 7.

In Van Wissing's tweede 'Intermezzo', na hoofdstuk 7, vinden we een op smaakvolle wijze uit de *Janus*-bijdragen samengesteld portret van de Gelderse patriottenvoorman R.J. van der Capellen tot de Marsch.

Pershistorisch van groot belang is hoofdstuk 8, waarin niet alleen de polemieken tussen *Janus* en andere bladen aan bod komen, maar bovendien een twintigtal navolgingen uit de jaren 1788-1802.

De conclusies waarmee Van Wissing eindigt

zijn helder en aangenaam open ten aanzien van de weinige geheimen rond het blad die hij niet heeft kunnen ontsluiten.

Van grote betekenis voor verder onderzoek zijn de elf uitvoerige Bijlagen die een aanzienlijk deel van het boek vullen. Met name de opgave van Nederlandse politieke periodieken uit de jaren 1781-1787 (Bijlage 1) en de tabel met verklaringen van de spotnamen in het blad (Bijlage 9) zijn van belang voor onderzoek naar aanverwante bladen. Boekwetenschappers krijgen een nauwkeurig instrument voor vergelijkend onderzoek aangereikt in de vorm van de voortreffelijke bibliografische beschrijvingen die tezamen met de registratie van in Nederland aanwezige *Janus*-exemplaren Bijlage 11 vormen.

Van Wissing toont zich, met name in hoofdstuk 3 en in de diverse Bijlagen, een veelzijdig onderzoeker, door zulke uiteenlopende aspecten uit te werken als de personages en bedrijven van de uitgevers en distributeurs van *Janus* zowel als druktechnische kwesties en de typografische verschillen in de diverse zetsels, oplagen en exemplaren. Ieder hoofdstuk en elke bijlage toont een minutieus en diepgaand bronnenonderzoek en een zeer rijk en gevarieerd literatuurgebruik. De keuzes van de tekstfragmenten zijn uitstekend, vooral in hoofdstuk 5 met de *Janus*-nummers 2 en 30, grotendeels gevuld met een bijtend groepsportret van de Oranje-stadhouders respectievelijk een fraaie Ossian-parodie.

Naast alle lof voor dit opmerkelijke proefschrift moet ik ook een tekortkoming vermelden. De aangenaam vlotte pen die dit werk zo prettig leesbaar maakt, heeft hier en daar inderhaast een uitschieter gemaakt met als gevolg een aantal kleine maar soms toch wat storende inhoudelijke slordigheden, maar die overigens niets afdoen aan de minutieuze zorgvuldigheid waarmee het overgrote deel van de gegevens is verwerkt. Zo is op pagina 33 een rapport over de defensie van de Oostindische koloniën verwisseld met een rapport over de verdediging van de Republiek zelf. De *Rotterdamsche* en de *Amsterdamsche Courant* waren, naar ik meen, in de jaren 1780 niet neutraal (p. 58-59) maar oranjegezind. Een welbekend bejaard staatsman, in 1619 ten onrechte ter dood veroordeeld, is niet opgehangen (p. 189) maar onthoofd. De lijsten uit de *'s-Gravenhaagsche Courant*, door een 'Utrechts Schootsvelmanneltje' als Bijlage XXIII in *De Post van den Neder-Rhijn* geplaatst, bevatten niet de namen van ondersteuners van het patriotse 'Concept-reglement' uit 1784 (p. 197), maar de namen van burgers die demonstratief weggebleven zouden zijn bij de inhuldiging van de revolutionaire

Utrechtse stadsregering op 28 augustus 1786. Verder kan *Janus* in nummer 30 van 16 juli 1787 nooit gereageerd hebben op een bijdrage in *Post*-nummer 586 (p. 215), aangezien dit *Post*-nummer pas is verschenen op 28 juli 1787. De 'haakbus' (noten H. 6, noot 8 p. 499) was, in tegenstelling tot wat hier gesuggereerd wordt, geen achttiende-eeuws maar een laat-middeleeuws vuurwapen, dat kort voor 1500 al uit de militaire bewapening verdween.

Tegenover dergelijke vergissingen staan vele geslaagde uitwerkingen van details, zoals de bijnaam 'Lord Colombier' voor de Utrechtse hoofdschout Athlone. Van Wissing weet via prosopografisch onderzoek deze bijnaam terug te voeren op het Zwitserse landgoed 'Colombier' en een met dit landgoed gerelateerde duiventil (colombier) van Athlones echtgenote: een juweeltje van systematisch en scherpzinnig spuurwerk.

Van Wissing heeft met dit boek waardevolle pioniersarbeid verricht op het gebied van de Nederlandse persgeschiedenis. Het werk dwingt niet enkel respect af door het uitmuntende bronnen- en literatuuronderzoek, maar tevens door het feit dat de auteur het taai monnikenwerk dat aan deze studie ten grondslag ligt naast een volledige baan heeft moeten verrichten. Als pershistoricus heeft Van Wissing een heel genre van satirische, politiek-literaire tijdschriften uit de late achttiende eeuw ontsloten: een niet te onderschatten verdienste. Als neerlandicus heeft hij ook de literaire kwaliteiten en achtergronden van *Janus* op uitstekende wijze voor het voetlicht gebracht. Zijn werk is dan ook een aanwinst voor de historiografie over de Nederlandse pers en voor de jonge maar rijke Nijmeegse traditie op dat gebied. Het is een absolute aanrader voor eenieder die belang stelt in de literaire ontwikkelingen, de pers en de politieke cultuur van het achttiende-eeuwse Nederland.

P. Theeuwen

Signalementen

Uit de nalatenschap van een dromer. Bloemlezing uit de gedichten. / E.J. Potgieter. Samengesteld door Jan Oosterholt. Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Genneep, 2003 (Griffioenreeks). ISBN: 9025341810 Prijs: € 6,95

De kwaliteiten van Potgieter als dichter zijn in de schaduw komen te staan van zijn rol als oprichter en criticus van *De Gids*. Met dit deel uit de Griffioen-reeks wordt getracht daar verandering in te brengen door alleen zijn poëzie aan bod te laten komen.

De poëzie-opvatting van Potgieter valt af te leiden uit de diverse kritieken die hij heeft geschreven. Zijn eigen dichterlijke praktijken kwamen echter niet altijd overeen met zijn beeld van wat ware dichtkunst is. Vooral in zijn beginperiode als dichter schreef hij gedichten overeenkomend met de heersende contemporaine smaak zoals bijvoorbeeld het gelegenheidsgedicht. Tegen dit soort poëzie zou hij zich later in zijn rol als criticus juist verzetten; het ging hem vooral om het maatschappelijk engagement in de poëzie. Hij keerde zich tegen de verheven 'subjectieve' poëzie van Bilderdijk en de huiselijke poëzie van dichters als Tollens. De contemporaine dichters moesten zich laten inspireren door de Gouden Eeuw.

Jan Oosterholt, samensteller van de in dit werk opgenomen gedichten, heeft zich bij de selectie laten leiden door de preoccupaties van Potgieter. Hij heeft de gedichten onderverdeeld in de volgende thema's: 'tijdzangen en satires', 'beelden uit het verleden' en 'zelfportret'. Onder het eerste thema vindt de lezer gedichten waarin Potgieter zijn gevoelens uit over de tijd en maatschappij waarin hij leeft; de tijd van de Belgische opstand en de tijd waarin volgens Potgieter de Nederlandse maatschappij zo goed als tot stilstand is gekomen. Daarnaast zijn enkele satirische gedichten gekozen waarin Potgieter een loopje neemt met schoolmeesters die alleen droge kennis willen overdragen en rijke mensen die niet weten wat te doen met het vele geld. In het gedeelte 'beelden uit het verleden' heeft de samensteller een keuze gemaakt van gedichten waaruit de liefde die Potgieter koestert voor de zeventiende eeuw duidelijk naar voren komt. Hij neemt voorvallen uit de zeventiende eeuw tot onderwerp en dicht in de trant van de zeventiende-eeuwse dichters die tot voorbeeld zouden moeten dienen voor alle dichters. Onder het der-

de en laatste thema 'zelfportret' zijn gedichten opgenomen waarin het maatschappelijk engagement ontbreekt. Ze hebben weinig weg van het poëzie-ideaal dat hem voor ogen stond en lijken vooral te zijn geschreven voor hem zelf. Zo krijgt de lezer enkele liefdesgedichten voorgeschoteld waarin Potgieter dicht over een liefde die nooit is uitgegroeid tot een relatie. Potgieter heeft meerdere gedichten geschreven in deze trant. Naast de liefdespoëzie zijn onder 'zelfportret' ook gedichten opgenomen waarin Potgieter dicht over een hem geliefd onderwerp, zoals bijvoorbeeld Scandinavië.

Net als in alle andere delen binnen de Griffioen-reeks is de spelling en de interpunctie aangepast en wordt achterin een korte uitleg gegeven bij de gedichten met verklaring van diverse woorden en zinsdelen. Tevens opgenomen is een korte biografie van Potgieter en een beknopt overzicht van zijn poëzie-opvatting.

Francien Petiet

Dutch Romances III: Five Interpolated Romances from the Lancelot Compilation / Edited by David F. Johnson and Geert H.M. Claassens with the assistance of Katty de Bundel and Geert Pallemans. Cambridge: D.S. Brewer, 2003. 761 p.; 24 cm – (Arthurian Archives Volume 10)

ISBN 0-85991-792-4 Prijs: £60.00

Het derde en tot nu nu meest omvangrijke deel van *Dutch Romances* met edities en Engelse vertalingen van Middelnederlandse Arturromans bevat de vijf romans die in de *Lancelot*-compilatie zijn ingevoegd tussen de *Queeste vanden Grale* en *Arturs doet*. Dat zijn *Die wrake van Ragisel*, *Die ridder metter mowwen*, *Walewein ende Keye*, *Lanceloet en het hert met de witte voet* en *Torec*. De twee eerder in de compilatie toegevoegde romans tussen de *Roman van Lancelot* en de *Queeste vanden Grale* (*Perchevael* en *Moriaen*) komen in een volgend deel. De vijf romans worden gepresenteerd in volgorde van voorkomen in de compilatie. Vooraf gaat een inleiding waarin eerst aandacht wordt besteed aan de compilatie als geheel, en waarin dan per roman wordt ingegaan op 'authorship and dating', 'sources and influences', en 'artistic achievement'. *Die wrake van Ragisel* krijgt hierbij de

uitgebreidste behandeling. Noten met informatie over handschriftlezingen en emendaties en over enkele interpretatieve aspecten zijn achterin het boek te vinden, gevolgd door de bibliografie en een index van namen per Middelnederlandse tekst. De waarde van deze reeks voor de studie van de Middelnederlandse Arturroman in internationaal perspectief kan niet worden overschat.

Karina van Dalen-Oskam

Het pacht- en cijnsboek bekend als het Vorwaerden bouck van het Onze-Lieve-Vrouwospitaal te Oudenaarde (1385-1411) / Rik Castelain en Luc Van Durme. – Gent: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, 2002. – XXI, 125 p.; 30 cm. – (Reeks bouwstenen op het gebied van de Nederlandse naamkunde, dialectologie en filologie; nr. 6) ISBN 90-72474-48-1 Prijs € 13,50

Deze uitgave bevat een diplomatische editie van het pacht- en cijnsboek dat onder signatuur Hosp. 441 berust in het Oudenaardse stedelijke ocmw (vroeger het Onze-Lieve-Vrouwospitaal). Hosp. 441 bestrijkt de periode 1385-1411 en is van groot belang als bron van kennis over 'de middeleeuwse landbouweconomie in het algemeen en voor de structuur en exploitatie van de onderscheiden elementen van het domein van het Onze-Lieve-Vrouwospitaal in het bijzonder' (V). De twee scribenten die aan het boek hebben geschreven, de 'cleerc van Zingem' en Inghel van Maerke komen bovendien uit Oudenaarde of directe omgeving en hun taalgebruik is daarom van belang voor nader onderzoek van de streektaal. In de editie worden de twee handen systematisch van elkaar onderscheiden doordat alle tekst van Inghel vetgedrukt is. Dit is een bijzonder handig hulpmiddel, waardoor in één oogopslag een deel van de genese van het pachtboek te zien is. De vele toponiemen en persoonsnamen maken Hosp. 441 ook interessant voor de naamkunde en de genealogie; om die reden is de editie eveneens toegankelijk gemaakt door een namenindex.

Karina van Dalen-Oskam

Lekenspiegel: een leerdicht uit Antwerpen / Jan van Boendale, samenstelling en vertaling Ludo Jongen en Miriam Pijters. – Amsterdam: Querido, 2003. – 229 p.; 19 cm. – (Griffioen) ISBN 90-253-0186-X Prijs: € 6,95

Met de *Lekenspiegel* plaatst de Griffioen-reeks een vroeg veertiende-eeuwse tekst voor het voetlicht die in het Middelnederlands een ruime verspreiding kende en blijkens een Nederrijnse vertaling ook in het Duitse taalgebied doordrong. Dit werk is van de hand van de Antwerpse schepenklerk Jan van Boendale en als zodanig te plaatsen in de literaire nalatenschap van een productieve middeleeuwse intelligentia die een bestuurlijke, vaak politiek-diplomatieke loopbaan combineerde met bedrijvigheid in de letteren. Hun gediversifieerde literatuurproductie omvat onder meer kronieken, didactische geschriften, maar ook literaire klassiekers, zoals deze van een hoge ambtenaar en gezant als Chaucer. Boendales *Lekenspiegel* behoort tot de didactiek en valt daarmee in een segment dat men naar hedendaagse smaak wel eens heeft gerekend tot de 'niet zo schone kunsten'.

Niet zonder grond echter neemt de belangstelling voor de middeleeuwse didactiek voortdurend toe. Een krachtige bijdrage aan deze herwaardering leverde het besef, dat didactische geschriften een goudmijn vormen voor onze kennis van de middeleeuwse denkwereld en de ontwikkeling van een literair forum in de landstaal. In dit opzicht biedt de Griffioen-reeks met de *Lekenspiegel* een uitstekende tekstkeuze: de inhoud is van een encyclopedische reikwijdte en volgens de proloog bestemd voor een breder, niet-wetenschappelijk opgeleid publiek. De Griffioen-publicatie brengt van deze ca. 22.000 verzen tellende spiegel voor leken een representatieve selectie, gevolgd door een algemene literair-historische karakterisering en een toelichting van personen en zaken ter ondersteuning van het tekstbegrip.

Beoogd publiek en het ruime religieuze stofaanbod van Boendales werk beperken de leesverwachting niet tot popularisering van geleerd Latijns-clericaal gedachtegoed. Veeleer bieden de omvattende perspectieven in tijd en ruimte een kans tot verkenning van een integraal religieus-mythisch middeleeuws wereldbeeld. De ruimte die de lezer doorschouwt, is deze van een christelijke kosmologie met de aarde, reeds in bolvorm, als middelpunt van het firmament. De geschetste tijdsdimensie is evenzeer op maat van God en strekt zich uit van de Schepping tot de uiteindelijke eeuwigheid. In dit universum gelden niet de historische ordeningsprincipes en re-

ferentiepunten waarmee wij in onze 'age of reason' de loop der gebeurtenissen interpreteren en structureren. In deze geschiedvisie zijn de structurerende elementen cruciale, bovennatuurlijke gebeurtenissen, zoals de drie hoofdmomenten van Schepping, Gods Menswording en Laatste Oordeel. Met behulp van bronnen en vormgevingsprincipes uit de literaire traditie van zijn tijd ontvouwt Boendale tussen deze kernmomenten een groots universeel-historisch panorama: het toont hoe de verlossing van de mensheid loopt van Adam over Christus en de heilige Roomse Kerk, tot Gods eeuwige rijk na het Laatste Oordeel. In dit heilshistorische kader krijgt het menselijk bestaan betekenis en doelgerichtheid en wordt het geloofsleven verankerd.

Deze omvattende eenheid lijkt op het eerste gezicht niet bestand tegen de verbrokkeling van tussengevlochten religieuze en wereldlijke didactische passages. Debet daaraan is beslist niet de tekselectie van de uitgave. Zo'n opvatting weerspiegelt vooral de hedendaagse tegenstelling tussen geschiedschrijving en didactiek. In Boendales middeleeuwse denkwereld is de essentie van de gang van de tijd nog nauw verbonden met een spiegelfunctie: deze toont gewenst of verwerpelijk gedrag, in het licht van het geschetste heilshistorische perspectief, of analoog, in wereldlijke optiek. De combinatie van een universeel-historisch perspectief en didactisch-moraliserende beschouwingen vormt hier dan ook een wezenlijk cultuurkenmerk. Zij is de basis van een pragmatische ethiek voor een evenwichtig leven in harmonie met God én samenleving. Daarbij is Boendale duidelijk gericht op de profane maatschappij met een opvallende aandacht voor bovenlagen en bestuurselite. Ook in dit verband heeft Boendale zijn historische ordeningsprincipe gehandhaafd door de adviezen voor het toenmalige heden inzake maatschappelijk en sociaal gedrag, vooral te groeperen in een derde boek, tussen de beschrijving van het verleden en de toekomstige eindtijd in.

Behalve de inhoudelijke relevantie etaleert deze uitgave in de Griffioen-reeks nog een andere meerwaarde. Ontdaan van de vervreemding, eigen aan de taal en stijl van historische teksten, krijgt het vertolkte gedachtegoed opnieuw de verfrissende directheid en bevattelijkheid, waarmee het zich destijds aanbood aan de middeleeuwse taalgebruiker. Modern Nederlandse hertalingen dienen daardoor meer dan een louter vulgariserend belang.

Dirk Kinable

Ontvangen boeken

De perfecte verleiding: muzikale scènes op het Amsterdams toneel in de zeventiende eeuw / Natascha Veldhorst. – Amsterdam: Amsterdam University Press, 2004. – 278 p.
ISBN 90-5356-676-7 Prijs: € 34,50

Frederik van Eeden, Van de koele meren des doods / Jan Fontijn (ed.). Amsterdam: Athenaeum – Polak & Van Gennep, 2004. – 300 p.
ISBN 90-253-1157-1 Prijs: € 24,95

'I have heard about you': Women's writing crossing borders / S. van Dijk, P. Broomans, J.F. van der Meulen en W.R.D. van Oostrum (red.). Hilversum: 2004. – 344 p.
ISBN 90-6550-752-3 Prijs: € 30,-

Nederlandse literatuur in de romantiek 1820-1880 / Marita Mathijssen. Nijmegen: Vantilt, 2004. – 336 p.
ISBN 90-77503-07-2 Prijs: € 24,90

Taal in verandering: artikelen aangeboden aan Arjan van Leuwensteijn bij zijn afscheid van de opleiding Nederlandse Taal en Cultuur aan de Vrije Universiteit Amsterdam / Saskia Daalder, Theo Janssen, Jan Noordegraaf (red.). Amsterdam: Stichting Neerlandistiek Vrije Universiteit; Münster: Nodus Publikationen, 2004. – 275 p.
ISBN 90-72365-81-x / ISBN 3-89323-744-5 Prijs: € 25,-

Taal als mensenwerk: het ontstaan van het ABN / Nicoline van der Sijs. Den Haag: Sdu, 2004. – 718 p.
ISBN 90-121-0587-0 Prijs: € 54,49

Denken over vertalen: tekstboek vertaalkwetenschap / Ton Naaijkens, Henri Bloemen & Caroline Meijer (red.). Nijmegen: Vantilt, 2004. – 368 p.
ISBN 90-77503-14-5 Prijs: € 29,90

Geschreven en gedrukt: boekproductie van handschrift naar druk in de overgang van Middeleeuwen naar Moderne Tijd / Herman Pleij, Joris Reynaert e.a. Gent: Academia Press, 2004. – 244 p.
ISBN 90-382-0548-1 Prijs: € 20,-

Artes in context: opstellen over het handschriftelijk milieu van Middelnederlandse artesteksten / Orlanda S.H. Lie & Joris Reynaert. Hilversum: Verloren, 2004. – 167 p.
ISBN 90-6550-804-x Prijs: € 16,-

Da Costa tussen Bilderdijk en Suringar: een uitgeversdocumentatie / Marinus van Hattum. Amsterdam: Stichting Neerlandistiek Vrije Universiteit; Münster: Nodus Publikationen, 2004. – 275 p.
ISBN 90-72365-82-8 / ISBN 3-89323-745-3 Prijs: € 28,50

Om hart en vurigheid: De Gemeenschap 1925-1941 / Lex van de Haterd. Haarlem: In de Knipscheer, 2004. – 352 p.
ISBN 90-6265-566-1 Prijs: € 29,50

Evangelienharmonien des Mittelalters / Christoph Burger, August den Hollander & Ulrich Schmid (red.). Assen: Van Gorcum, 2004. – 156 p. (STAR-serie: 9)
ISBN 90-232-4052-9 Prijs: € 45,-

Intenties 1, 2 en 3: essays en kritieken / H.A. Gomperts. Amsterdam: Meulenhoff, 2003. – 654 p.
ISBN 90-290-7178-8 Prijs niet opgegeven

Etymologisch Woordenboek: onze woorden, hun oorsprong en ontwikkeling / J. de Vries en F. de Tollenaere. Dieëntwintigste druk, aangevuld, verbeterd en van een nieuwe inleiding voorzien. Utrecht: Het Spectrum, 2004. – 464 p.
ISBN 90-274-9199-2 Prijs niet opgegeven.

Friese cultuur in de eeuw van Gysbert Japix [De zeventiende eeuw 20 (2004), 1] / Jeroen Jansen e.a. (red.). Hilversum: Verloren, 2004. – 192 p.
ISSN 0921-142x Prijs: € 20,-

Avontuur en Anti-avontuur: een onderzoek naar Walewein ende Keije, een Arturroman uit de Lancelotcompilatie / Marjolein Hogenbirk. Amsterdam: Stichting Neerlandistiek Vrije Universiteit; Münster: Nodus Publikationen, 2004. – 200 p.
ISBN 90-72365-79-8 Prijs: € 22,50

Karel van Mander, Olijf-Bergh 1609 / P.E.L. Verkuyl (ed.). 2 Dln. Hilversum: Verloren, 2004. – 267+335 p.
ISBN 90-6550-756-6 Prijs: € 55,-

Woordenboek van de Brabantse Dialecten Deel III Sectie 3: Het hemeenschapsleven, Aflevering 3: Kerk en geloof / G. Coupé. Assen: Van Gorcum, 2004. – 480 p.
ISBN 90-232-4014-6 Prijs: € 58,-

Woordenboek van de Limburgse Dialecten Deel I: Agrarische Terminologie, Aflevering 8: Landerijen / H. Crompvoets. Assen: Van Gorcum, 2004. – 100 p.
ISBN 90-232-4018-9 Prijs: € 16,-

Kleine grammatica van het Katwijkse: voor iedereen die het dialect wil spreken, lezen of schrijven, met een woordenlijst / Leendert de Vink. Leiden: Primavera Pers, 2004. – 80 p.
ISBN 90-5997-011-X Prijs: € 9,90

Constantijn Huygens, De Zeestraat van 's-Gravenhage naar Scheveningen / Ad. Leerintveld (ed.). Den Haag: Valerius Pers, 2004. – 60 p.
ISBN 90-808237-2-4 Prijs niet opgegeven

De hoefslag van Pegasus: een cultuurhistorisch onderzoek naar Den Nederduytschen Helicon (1610) / Boukje Thijs. Hilversum: Verloren, 2004. – 124 p.
ISBN 90-6550-795-7 Prijs: € 25,-